

Posudek oponenta na diplomovou práci Marty Talpové „Jak učitelé přicházejí o rozum. Percepce prožívání stresu v učitelské profesi na druhém stupni ZŠ a vyrovnávání se s ním.“

Téma práce bylo vhodně zvolené, stresové situace musí učitelé řešit často. Práce je rozdělena obvyklým způsobem na teoretický úvod a vlastní výzkum. Teoretická část je adekvátně členěna podle jednotlivých tematických okruhů na část zaměřenou na roli učitele a část pojednávající o stresu. Subkapitola o pomáhajících profesích je zbytečná, učitelská profese není jen pomáhající, ale má i své specifické zaměření.

Úvod je dobře zpracovaný a jasně z něj vyplývá volba daného tématu. Vymezení profese učitele jako pedagogického pracovníka je přijatelné, bylo by vhodné připomenout, že učitel vzdělává, ale zároveň i vychovává. Minimálně svým příkladem a přístupem, a to i na druhém stupni základní školy. Role učitele – nejde jen o intervenční krizovou činnost – text kapitoly plně neodpovídá, obsah je poněkud nesourodý a kapitola by měla mít vzhledem k obsahu jiný název. Další část teoretického úvodu je věnována stresu. Autorka logicky začíná historií a charakteristikou stresu. Vymezení fyzikálního východiska je s ohledem na zaměření práce zbytečné. Chronický stres může mít i jinou podobu, zejména u člověka, což by bylo vhodné připomenout. Následující kapitolu by bylo vhodnější označit přímo jako „stres v učitelské profesi“, protože pomáhající profese se musí vyrovnávat s různým typem stresu. Takto zaměřená kapitola následuje, ale nepřináší konkrétní informace, pouze přehled toho, co je vlastně obecné. Lze říci, že všechny stresory, resp. to, co vyvolává stres, mají nějaký emoční dopad. Str. 33 – negativní sociální jevy jsou sociálními stresory, ty ovšem mohou mít, a často mají, individuální dopad. Poslední kapitola teoretické části je věnována způsobům jak lidé na stres reagují a jak se s ním vyrovnávají. Tato část text je zpracována dobře. Celkově by teoretické části prospěla redukce textu a lepší propojení jednotlivých kapitol.

Výzkumná část. Cíl práce je jasně vymezen a je nezpochybnitelný. Je důležité vědět, jak učitelé prožívají a hodnotí svou profesi, co je povzbuzuje a co je stresuje. Zkoumanou skupinu tvořilo 7 učitelů různého věku s různou délkou praxe. Vzhledem k použité metodice lze zkoumanou skupinu považovat za dostatečnou. Práci lze chápat jako výzkumnou sondu do dané problematiky. Metoda rozhovoru a jeho kvalitativní hodnocení s pomocí interpretativní fenomenologické analýzy byla zvolena vhodně. Výzkumné otázky, jejich počet, zaměření i formulace byly rovněž vhodně zvoleny.

Analýza rozhovorů začíná dobře zpracovanou reflexí vlastních zkušeností autorky. Další část textu tvoří rozhovory s respondenty, v nichž vyjadřují své názory na učitelskou profesi. Zajímavý je důraz učitelů na práci s dětmi i spíše negativní zkušenost s prací školních psychologů. Získané poznatky autorka dále zpracovává a interpretuje. Text kapitoly je zajímavý a dobře zpracovaný. Je zřejmé, že autorka má dost vlastních zkušeností a svým kolegům rozumí. Vymezení učitelské profese je zajímavě zpracováno. Vztah se žáky jako důležitý aspekt učitelské profese je nezpochybnitelný. Za stěžejní část textu lze považovat kapitolu věnovanou prožívání stresu v práci učitele: jednotliví učitelé se v názoru na stres i v přístupu k němu liší. Je otázka, jestli je náplní práce školního psychologa řešení různých problémů učitelů, to by měl spíše dělat někdo jiný, kdo není pracovníkem školy. Autorka zohledňuje i další problémy, které se při analýze dat objevily a zdají se být důležité.

Diskuse – autorka odpovídá na výzkumné otázky a hodnotí získané výsledky. Je třeba ocenit, že upozorňuje i na limity své práce, které podle ní spočívají ve výběru respondentů. Poslední kapitola přináší návrh řešení jak pracovat s učitelským stresem. Kapitola je dobře zpracovaná

a může být přínosná i pro praxi. Shrnuje návrhy oslovených učitelů, co by se dalo zlepšit. Účelná je i diferenciaci podle aktérů možného řešení na to, co může udělat systém, vedení školy či výzkumníci (bylo by vhodné dodat, i samotní učitelé). Závěr představuje stručné shrnutí práce.

Seznam použité literatury je dostatečně rozsáhlý a zahrnuje i cizojazyčné zdroje. Pozitivně lze hodnotit i značný počet elektronických odkazů.

Předložená diplomová práce splňuje požadavky, i když kvalita obou částí práce je rozdílná. Vlastní výzkum je velmi dobrý, teoretický úvod má menší nedostatky.

Návrh klasifikace: 2

V Praze dne 6.ledna.2019

Prof. PhDr. RNDr. M. Vágnerová, CSc.

